FACTORS PREDICTING THE KRATOM USE BEHAVIOR AMONG TEENAGERS IN THE DISTRICT OF MUEANG, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

Tayawee Juntarawiwat, M.N.S., Buppha Jaimun, Ph.D.**, Sangnapa Baramee, M.N.S.*, Suwanna Tiaprasong, M.N.S.****

Abstract

Objective: To study the factors that influence Teenagers' Kratom use behavior in the district of Mueang, Nakhon Ratchasima Province.

Methods: The study participants were 136 Teenagers with Kratom use behavior in the district of Mueang, Nakhon Ratchasima Province, by purposive sampling. The research instrument consisted of three questionnaires; 1) demographic questionnaires 2) measures of knowledge, attitudes, motivation, media exposure and 3) measures of the Kratom use behavior. The data were analyzed by the Descriptive statistics, Pearson's product - moment correlation, and Multiple linear Regressions.

Results: The results showed that Teenagers' Kratom use behavior in the district of Mueang, Nakhon Ratchasima province. The average score of knowledge was in the medium level (mean = 9.85, S.D. = 1.92), a medium level of attitudes (mean = 3.42, S.D. = 0.46), a high level of motivation (mean = 3.53, S.D. = 0.75), a high level of media exposure (mean = 3.60, S.D. = 0.70) and a medium level of Kratom use behavior (mean = 2.96, S.D. = 0.97. The attitudes, motivation, media exposure, and Kratom use behavior were significantly positively related (r = .570, .699, .519, $p < .01$ respectively). The knowledge, attitudes, motivation, and media exposure could jointly predict the Kratom use behavior among Teenagers accounted for 52.90 % of the variance with a statistical significance at the .01 level (R2 = .529, $p < .01$). The most influential variable was motivation (Beta = .532, $p < .01$), followed by attitudes (Beta = .202, $p < .01$).

Conclusion: Motivational factors and attitudinal factors influence kratom use behavior among adolescents. If adolescents reduce their motivation and adjust their attitudes towards kratom use, it can lead to a reduction in kratom use behavior. This can lead to planning for the prevention of kratom use behavior among adolescents in the future.

Keywords: kratom use behavior, the kratom, teenagers, motivation, attitudes

**Lecturer, Boromarajonnani College of Nursing, Nakhon Ratchasima*

***Corresponding author: Lecturer, Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong, e-mail: kungfu2554@hotmail.com*

****Registered Nurse, Professional Level, Maharat Nakhon Ratchasima Hospital*

Received: 7 July 2024, Revised: 2 January 2025, Accepted: 7 January 2025

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทยาวีร์ จันทรวิวัฒน์, พย.ม., บุปผา ใจมั่น, ปร.ด.**, แสงนภา บารมี, พย.ม.*, สุวรรณา เตียประสงค์, พย.ม.****

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการศึกษา : กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือวัยรุ่นที่ใช้บริการร้านกระท่อมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 136 คน ได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ และ3) แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้กระท่อม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา : พฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 9.85, S.D. = 1.92) ทัศนคติ อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 3.42, S.D. = 0.46) แรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก (mean = 3.53, S.D. = 0.75) การเปิดรับสื่อ อยู่ในระดับมาก (mean = 3.60, S.D. = 0.70) และพฤติกรรมการใช้กระท่อมอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 2.96, S.D. = 0.97) ปัจจัยด้านทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .570, .699, .519, $p < .01$ ตามลำดับ) โดยปัจจัยความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นได้ร้อยละ 52.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (R2 = .529, $p < .01$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ (Beta = 532, $p < .01$) รองลงมาด้านทัศนคติ (Beta = 202, $p < .01$)

สรุป : ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านทัศนคติ มีผลต่อพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น หากวัยรุ่นลดแรงจูงใจและปรับทัศนคติในการใช้กระท่อม จะทำให้ลดพฤติกรรมการใช้กระท่อมตามมาได้ ซึ่งนำไปสู่การวางแผนป้องกันพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้กระท่อม, กระท่อม, วัยรุ่น, แรงจูงใจ, ทัศนคติ

**อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*

***ผู้ประสานงานบทความ: อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, e-mail: kungfu2554@hotmail.com*

****พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา*

วันที่รับ: 7 กรกฎาคม 2567, วันที่แก้ไข: 2 มกราคม 2568, วันที่ตอบรับ: 7 มกราคม 2568

ความสำคัญของปัญหา

กระท่อม (Kratom) มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า Mitragyna speciosa (Korth.) Havil สารสำคัญที่พบในใบกระท่อม คือ mitragynine และ 7-hydroxymitragynine ออกฤทธิ์ต่อตัวรับโอปิออยด์ กดประสาทส่วนกลาง มีฤทธิ์ระงับอาการปวด รู้สึกชา ง่วงซึม รู้สึกเคลิบเคลิ้มเป็นสุข ในประเทศไทยเดิมนิยมใช้กระท่อมเพื่อการทำงานได้นานและทนขึ้น เป็นสมุนไพรรักษาโรค และใช้เพื่อกิจกรรมนันทนาการสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ซึ่งมีการเสพกระท่อมอย่างแพร่หลายจนทำให้เกิดการเสพติด จึงมีกฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวดกระท่อมได้ถูกจัดให้เป็นพืชเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ปัจจุบันมีการบริโภคกระท่อมเป็นวิถีชาวบ้านและมีประโยชน์ทางการแพทย์ ได้ยกเลิกกระท่อมจากการเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 และประกาศใช้พระราชบัญญัติกระท่อม พ.ศ. 2565 ประชาชนสามารถครอบครอง บริโภค และใช้ประโยชน์จากกระท่อมได้ โดยห้ามจำหน่ายในบุคคลกลุ่มเสี่ยง และห้ามนำไปผสมกับยาเสพติดชนิดอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การใช้กระท่อมในทางที่ผิด (พระราชบัญญัติพืชกระท่อม, 2565) แต่ในกลุ่มวัยรุ่นมีการดัดแปลงการใช้กระท่อมเพื่อผ่อนคลาย สนุกสนาน ครึกครื้น โดยนิยมนำใบกระท่อมมาต้มผสมรวมกับยาเสพติดชนิดอื่น หรือเครื่องดื่มชูกำลัง น้ำอัดลม ยาแก้ไอ ที่เรียกว่า “สี่คูณร้อย (4x100)” บางสูตรผสมกับสารฟลูออเรสเซนต์หลอดไฟนีออน เรียก “ วันทูคอล ” บางพื้นที่ผสมขี้เถ้าใต้เมรุเรียกว่า “อวตาร” เนื่องจากใบกระท่อมสามารถหาซื้อได้ง่าย ทั้งรถเร่ขาย ร้านเปิดขาย ตลาดสด และขายบนอินเตอร์เน็ต อีกทั้งราคายังไม่แพง และมีฤทธิ์ได้เช่นเดียวกับสารเสพติดอื่น สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและตลาดการจำหน่ายใบกระท่อมอย่างแพร่หลาย

การศึกษาความชุกของการใช้กระท่อมในประเทศสหรัฐอเมริกากลุ่มอายุ 18 ปีขึ้นไป พบร้อยละ 0.8 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุน้อย และผู้ใช้กระท่อมมีแนวโน้มที่จะมีประวัติการใช้สารเสพติดที่รุนแรงขึ้น (Schimmel et.al., 2021) สำหรับประเทศไทยได้มีการสำรวจในปี พ.ศ. 2562 พบว่า ประชากรไทยอายุ 12 - 65 ปี มีพฤติกรรมเคยเสพกระท่อม ประมาณ 1,605,040 คน คิดเป็นอัตรา 31.91 ต่อพันคน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เคยเสพอัตรา 15.72 ต่อพันคน และเคยใช้สี่คูณร้อย อัตรา 15.72 ต่อพันคน พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิงหลายเท่า ผู้ใช้น้ำต้มกระท่อมสูงสุดอยู่ในกลุ่มอายุ 20-24 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 12 - 19 ปี (สาวิตรี อัษณางค์กรชัย และคณะ, 2563) สอดคล้องกับการศึกษาของสุริยัน บุญแท้ (2563) พบว่า กลุ่มอายุ 15 - 19 ปี และ อายุ 20 - 29 ปี ใช้กระท่อมเคี้ยวสด ร้อยละ 0.90 และ 1.70 ตามลำดับ และกลุ่มอายุ 20 - 29 ปี ใช้น้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สะท้อนถึงปัญหาการแพร่ระบาดของการใช้กระท่อมในกลุ่มเยาวชนเป็นอย่างมาก

ผลกระทบจากการใช้กระท่อมในวัยรุ่นต่อสมองสามารถเป็นสาเหตุทำให้เกิดความบกพร่องทางความคิด พฤติกรรม และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลง (Suhaimi et al., 2023; Zul Aznal et al.,

2022) ซึ่งกระท่อมออกฤทธิ์ตอบสนองคล้ายฝิ่น ถ้าใช้ในปริมาณเล็กน้อยจะกระตุ้นความตื่นตัว และการพูดเพิ่มมากขึ้น เมื่อใช้ในปริมาณมากขึ้น สารประกอบในกระท่อมจะทำปฏิกิริยากับตัวรับโอปิออยด์ในสมองทำให้เกิดความรู้สึกสงบ เป็นสุข และระงับความเจ็บปวดลง การใช้กระท่อมทั้งปริมาณเล็กน้อยและปริมาณสูงสามารถทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ คัน เหงื่อออก ปากแห้ง ท้องผูก ความดันโลหิตสูง อาเจียน นอนไม่หลับ และชักได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดอาการทางจิตจากการใช้กระท่อม เช่น สับสน หลงผิด ประสาทหลอนได้ (National council for mental wellbeing, n.d.) จะเห็นได้ว่าการใช้กระท่อมของวัยรุ่นตั้งแต่อายุยังน้อยนำไปสู่ปัญหาสุขภาพร่างกาย ปัญหาสุขภาพจิต มีผลต่อสมอง ส่งผลต่อปัญหาการเรียน สังคมและอาชญากรรมอื่นๆตามมาได้ในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับกระท่อมมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการใช้กระท่อม (รดาธร อัญภัทรถาวร และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ, 2565; กุสุมาลย์ น้อยผา และคณะ, 2565) ปัจจัยด้านทัศนคติต่อกระท่อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้กระท่อมอย่างมาก (รดาธร อัญภัทรถาวร และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ, 2565; กุสุมาลย์ น้อยผา และคณะ, 2565; Chongrattanakon et al., 2018) ซึ่งการมีทัศนคติเชิงบวกว่าการใช้กระท่อมเป็นทางเลือกที่ดีกว่าการใช้สารเสพติดชนิดอื่น ทำให้ขยันทำงาน ส่วนเชิงลบมองว่าน้ำกระท่อมมีผลร้ายมากกว่าใบกระท่อม และเห็นด้วยที่กฎหมายอนุญาตให้ปลูกและใช้กระท่อมได้ แต่ห้ามผสมสารอื่น ๆ รวมทั้งกำหนดอายุของผู้ใช้ (ศยามล เจริญรัตน์ และคณะ, 2560) สำหรับในต่างประเทศการศึกษาของ Charoenratana et al. (2021) พบว่าผู้ใช้กระท่อมมีทัศนคติเชิงบวกต่อการบริโภคกระท่อม และมองว่าการบริโภคใบกระท่อมสดดีกว่าน้ำต้มกระท่อม ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายมากกว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจต่อการใช้กระท่อม ใช้เพื่อลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดและดูแลตัวเองจากภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรังต่าง ๆ (Grundmann et al., 2022) ส่วนการศึกษากลุ่มอื่น ๆในผู้ใช้สารเสพติดพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ บุคคลที่มีความรู้เรื่องสารเสพติดสูงมีโอกาสต่ำที่จะใช้สารเสพติดอย่างผิดกฎหมาย (Liao et al., 2018) และปัจจัยการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นอย่างมาก (Nunez-Smith et al., 2010; Odofin et al., 2023) แต่ยังไม่มีการศึกษาในกระท่อม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบการศึกษาถึงปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงกระท่อมได้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาเป็นแหล่งรวมเศรษฐกิจ มีสถาบันการศึกษา และมีประชากรและเยาวชนวัยรุ่นอาศัยอยู่จำนวนมาก มีการจำหน่ายใบกระท่อมในท้องตลาด เปิดร้านขายตลาดสด ขายออนไลน์ จึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากวัยรุ่นมีการนำกระท่อมมาใช้ในทางที่เกิดโทษต่อร่างกาย เกิดการเสพติด เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้กระท่อมให้

ถูกต้อง ลดผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมที่อาจจะตามมากับวัยรุ่นต่อไป

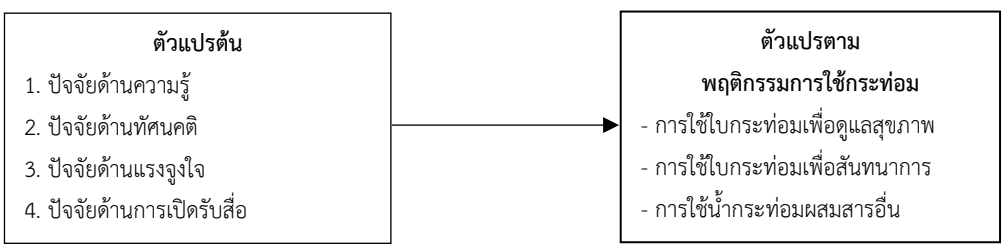
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจและการเปิดรับสื่อกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวแปรต้นต่อพฤติกรรมการใช้กระท่อม ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ (รดาธร อัญภัทรถาวร และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ, 2565; กุสุมาลย์ น้อยผา และคณะ, 2565; Liao et al., 2018; Khalid et al., 2023) ปัจจัยด้านทัศนคติ (รดาธร อัญภัทรถาวร และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ, 2565; กุสุมาลย์ น้อยผา และคณะ, 2565; Chongrattanakon et al., 2018) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Grundmann et al., 2022; Srisittiyanon et al., 2023) และปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ (Davis et al., 2019; Nunez-Smith et al., 2010; Odofin et al., 2023) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมอย่างมีนัยสำคัญ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยของการศึกษาภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทำนาย (Predictive Research) ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือน มกราคม 2567 ถึง เดือน เมษายน พ.ศ. 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นวัยรุ่นที่ใช้บริการร้านกระท่อมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้โปรแกรม G*Power กำหนดค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.3 เนื่องจากไม่ทราบค่าประมาณการพารามิเตอร์ในอดีต จึงได้เลือกใช้ค่าขนาดกลาง ความคลาดเคลื่อนชนิดที่หนึ่ง เท่ากับ .05 อำนาจ

การทดสอบ เท่ากับ .95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 124 ราย เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการสูญหายระหว่างการเก็บข้อมูลจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 136 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากวัยรุ่นที่ใช้บริการร้านกระท่อมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกเข้า (inclusion criteria) ได้แก่ 1) เป็นผู้มีประสบการณ์ใช้กระท่อมในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา 2) มีอายุ 15-24 ปี 3) สามารถสื่อสารและอ่านเขียนเป็นภาษาไทยได้ 4) ยินดีเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ 5) เป็นประชากรในเขตพื้นที่วิจัย เกณฑ์การคัดออกจากการศึกษา (exclusion criteria) ได้แก่ ไม่สามารถให้ข้อมูลในช่วงวันของการเก็บข้อมูลวิจัยได้ 2) ไม่สามารถตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยด้วยตนเองได้ เช่น โรคทางจิตเวช

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ตามเอกสารรับรองเลขที่ COA No. 36/2566 วันที่รับรอง 13 ธันวาคม พ.ศ. 2566 - 12 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัย และประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มวิจัยจะได้รับในครั้งนี้ รวมทั้งการเก็บรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาในภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น ไม่มีการระบุชื่อ ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจยินยอมหรือปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกลุ่มการศึกษา รวมทั้งสามารถยุติการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลใด ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

<u>ส่วนที่ 1</u> แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัญหาสุขภาพร่างกายและจิตใจ การใช้สารเสพติดอื่น ๆ การใช้กระท่อมของบุคคลในครอบครัว อิทธิพลของบุคคลต่อการใช้กระท่อม

<u>ส่วนที่ 2</u> แบบสอบถามปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ผู้วิจัยประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน จำนวน 62 ข้อ ได้แก่ ด้านความรู้ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะเป็นข้อคำถามให้เลือกตอบถูกหรือผิด หากตอบคำถามถูกต้องได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ (Bloom, 1971) ได้แก่ ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60) ระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 60 - 79) ระดับสูง (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) และด้านทัศนคติ จำนวน 16 ข้อ ด้านแรงจูงใจ จำนวน 10 ข้อ ด้านการเปิดรับสื่อ จำนวน 7 ข้อลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับคะแนน 5 หมายถึงมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึงมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึงปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึงน้อย และระดับคะแนน 1 หมายถึงน้อยที่สุด เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้แก่ ระดับน้อยที่สุดเท่ากับ 1.00 - 1.49 ระดับน้อยเท่ากับ 1.50 - 2.49 ระดับปานกลางเท่ากับ 2.50 - 3.49 ระดับมากเท่ากับ 3.50 - 4.49 ระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.50 - 5.00

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้กระท่อม จำนวน 14 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับคะแนน 5 หมายถึงปฏิบัติสม่ำเสมอ ระดับคะแนน 4 หมายถึงบ่อยครั้ง ระดับคะแนน 3 หมายถึงบางครั้ง ระดับคะแนน 2 หมายถึงนาน ๆ ครั้ง และระดับคะแนน 1 หมายถึงไม่เคยปฏิบัติ เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้แก่ ระดับน้อยที่สุดเท่ากับ 1.00 - 1.49 ระดับน้อยเท่ากับ 1.50 - 2.49 ระดับปานกลางเท่ากับ 2.50 - 3.49 ระดับมากเท่ากับ 3.50 - 4.49 ระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.50 - 5.00

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการใช้กระท่อม ด้วยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 1 คน และพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช 2 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index) ได้ค่า IOC เท่ากับ .67 - 1.00

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง คำถามปัจจัยด้านความรู้ คำนวณด้วยสูตร Kuder-Richardson (KR-20) ได้ค่าความยากเท่ากับ 0.74 ส่วนแบบสอบถามทัศนคติ แรงจูงใจ การเปิดรับสื่อและพฤติกรรมการใช้กระท่อม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .84 .80 .78 และ .92 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. หลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความถึงสำนักงานเทศบาลนครราชสีมา เพื่อขอชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ และขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล

2. เตรียมผู้ช่วยวิจัย จำนวน 3 คน เป็นนักศึกษาพยาบาล มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระท่อม โดยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดวัตถุประสงค์ กระบวนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้ช่วยวิจัย เข้าพบกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นที่ใช้บริการร้านกระท่อมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การวิจัย คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม การยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

และสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย จากนั้นผู้ช่วยวิจัยจึงแจกแบบสอบถาม ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที

4. ผู้ช่วยวิจัยรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการเติมคำตอบที่ขาดหาย

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวนค่าความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการใช้กระท่อม โดยการคำนวนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ การเปิดรับสื่อ กับพฤติกรรมการใช้กระท่อม ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

4. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ด้วยสถิติสมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 125 คน (ร้อยละ 91.91) เป็นเพศชาย จำนวน 79 คน (ร้อยละ 58.09) สถานภาพสมรสโสด จำนวน 134 คน (ร้อยละ 98.53) ระดับการศึกษากำลังศึกษา จำนวน 98 คน (ร้อยละ 72.05) อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 98 คน (ร้อยละ 72.05) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 60 คน (ร้อยละ 43.38) ไม่มีปัญหาสุขภาพร่างกายและจิตใจ จำนวน 126 คน (ร้อยละ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น (n = 136)

ปัจจัย	mean	S.D.	ระดับ
ความรู้	9.85	1.92	ปานกลาง
ทัศนคติ	3.42	0.46	ปานกลาง
แรงจูงใจ	3.53	0.75	มาก
การเปิดรับสื่อ	3.60	0.70	มาก
พฤติกรรมการใช้กระท่อม	2.96	0.97	ปานกลาง
- การใช้กระท่อมเพื่อดูแลสุขภาพ	2.87	1.43	ปานกลาง
- การใช้กระท่อมเพื่อสันทนาการ	3.47	1.17	ปานกลาง
- การใช้น้ำกระท่อมผสมสารอื่น	2.60	1.52	ปานกลาง

92.64) ไม่การใช้สารเสพติดอื่น ๆ จำนวน 77 คน (ร้อยละ 56.62) บุคคลในครอบครัวไม่ใช้กระท่อม จำนวน 95 คน (ร้อยละ 69.85) และส่วนใหญ่เพื่อนมีอิทธิพลต่อการใช้กระท่อมจำนวน 89 คน (ร้อยละ 65.44)

2. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการใช้กระท่อม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นโดยรวม ความรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 9.85, S.D. = 1.92) น้อยที่สุดคือทัศนคติ อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 3.42, S.D. = 0.46) และพฤติกรรมการใช้กระท่อมในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 2.96, S.D. = 0.97) ในส่วนรายด้าน พบว่า ในส่วนรายด้านพบว่า การใช้กระท่อมเพื่อสันทนาการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (mean = 3.47, S.D. = 1.17) น้อยที่สุดคือการใช้น้ำกระท่อมผสมสารอื่น (mean = 2.60, S.D. = 1.52) ดังตารางที่ 1

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น

ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .570, .699, .519, $p < .01$ ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยด้านความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้กระท่อม ดังตารางที่ 2

4. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น

การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า 1) ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง จาก Normal Probability Plot 2) ตัวแปรอิสระอยู่ในมาตราอันตรภาคชั้นขึ้นไป 3) ค่าความแปรปรวนคงที่ 4) ตัวทำนายไม่สัมพันธ์กันเองสูง 5) การแปรค่าของตัวแปรตามแต่ละค่าต้องเป็นอิสระจากกัน คำนวณค่า Durbin-

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น (n = 136)

ตัวแปร	ความรู้	ทัศนคติ	แรงจูงใจ	การเปิดรับสื่อ	พฤติกรรมการใช้กระท่อม
1. ความรู้	-				
2. ทัศนคติ	.114	-			
3. แรงจูงใจ	.116	.619*	-		
4. การเปิดรับสื่อ	.053	.572*	.611*	-	
5. พฤติกรรมการใช้กระท่อม	0.17	.570*	.699*	.519**	1.00

*$p < .01$

ตารางที่ 3 ปัจจัยทำนายด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ กับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	*p*-value
	Beta	**Std. Error**	***Beta***		
ความรู้	-.036	.030	-.072	-1.191	.236
ทัศนคติ	.426	.170	.202	2.505	.013*
แรงจูงใจ	.685	.107	.532	6.377	.000*
การเปิดรับสื่อ	.114	.111	.082	1.028	.306
ค่าคงที่ (Constant)	-.965	.510		-1.890	.061

หมายเหตุ R = .727, R^2 = .529, F = 36.709, p-value = .05, *p < .01

สามารถเขียนเป็นสมการทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ($Z_{Behavior}$)ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized score) ได้ดังนี้

$$Z_{Behavior} = -.072\ Z_{Knowledge} + .202\ Z_{Attitudes} + .532\ Z_{Motivation} + .082\ Z_{Media\ exposure}$$

Watson ได้ เท่ากับ 1.848 6) การแจกแจงของความคลาดเคลื่อนเป็นNormality โดยใช้ Kolmogorov-Smirnov Test พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า .05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นได้ร้อยละ 52.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (R^2 = .529, p < .01) ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ (Beta = 532, p < .01) รองลงมาด้านทัศนคติ (Beta = 202, p < .01) ดังตารางที่ 3

การอภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 2.96, S.D. = 0.97) ปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 9.85, SD = 1.92, mean = 3.42, S.D. = 0.46 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยแรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ อยู่ในระดับมาก (mean = 3.53, S.D. = 0.75, mean = 3.60, S.D. = 0.70 ตามลำดับ) สอดคล้องกับการศึกษาของ Choden et al., (2018) พบว่า พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นอยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา และส่วนใหญ่เพื่อนมีอิทธิพลต่อการใช้กระท่อมวัยรุ่นเหล่านี้จึงได้เห็นเพื่อนใช้ หรือถูกเพื่อนชักชวน สาเหตุจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีความอยากรู้อยากลอง ต้องการความตื่นเต้น สนุกสนาน

ครึกครื้น และต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนและคนรอบข้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ Khalid et al., (2023) วัยรุ่นมีทัศนคติเกี่ยวกับเพื่อนเป็นอิทธิพลต่อการใช้กระท่อมครั้งแรกมากที่สุด และต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน และพบว่ากลุ่มวัยรุ่นผู้ใช้กระท่อมมีความรู้สูงกว่ากลุ่มไม่ใช้กระท่อม จากการที่วัยรุ่นมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระกระท่อมถึงรูปแบบการบริโภค ข้อควรระวัง ผลกระทบทางบวกและลบของกระท่อม ซึ่งเป็นปัจจัยการสร้างแรงจูงใจด้วยเหตุผลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับกระท่อม (Srisittiyanon et al., 2023) และปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ เนื่องจากการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ส่งผลทำให้วัยรุ่นเข้าถึงสารเสพติดได้ง่ายขึ้น (ประเวช สังข์วงษ์, 2564) มีหลากหลายช่องทาง มีความสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมถึงสามารถสื่อสาร แสดงความคิดเห็น และส่งต่อข้อมูลกับเพื่อน ๆได้ อีกทั้งยังพบว่ามีร้านขายกระท่อมเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ซึ่งอำนวยความสะดวกและเป็นการสร้างกระแสที่ดึงดูดความสนใจของวัยรุ่นที่ได้พบเห็นตามมา จึงนำไปสู่พฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นในที่สุด

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการเปิดรับสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นได้ร้อยละ 52.90 นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Beta = 532, $p < .01$) จากผลการวิจัยแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นมีแนวโน้มเริ่มใช้กระท่อมจากแรงจูงใจทางบวก เช่น ผ่อนคลายความไม่สบายใจ เพื่อสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยให้ร่างกายแข็งแรง ทนต่อการทำงาน หรือความอยากรู้อยากลอง ช่วยรักษาโรค เป็นต้น เป็นการคาดหวังผลเชิงบวกจากการใช้กระท่อม และมีผลต่อการใช้กระท่อมตามมา สอดคล้องกับการศึกษาของ Grundmann et al., (2022) ผู้ใช้กระท่อมส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการใช้กระท่อมเพื่อบรรเทาอาการปวด ลดอารมณ์ทางลบ หรือปัญหาทางภาวะสุขภาพจิต การใช้หลังจากการหยุดใช้สารเสพติดอื่น ๆ และเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยเรื้อรังต่าง ๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Srisittiyanon et al., (2023) วัยรุ่นจะมีแรงจูงใจด้านเหตุผลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าเกี่ยวกับการใช้กระท่อม ในด้านรูปแบบการใช้กระท่อม ข้อควรระวังในการใช้กระท่อม ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบของการใช้กระท่อม อธิบายด้วยแนวคิดแรงจูงใจ ประกอบด้วยแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นการทำกิจกรรมโดยมุ่งเน้นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลมากกว่าการทำเพื่อให้ได้ผลตอบแทน จะทำให้บุคลมีความกระตือรือร้นที่จะกระทำสิ่งนั้นด้วยความสนุกหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นในกิจกรรมนั้น ๆ และแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) เป็นการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองผลตอบแทน (Ryan & Deci, 2000) โดยแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายในเหล่านี้เป็นความพึงพอใจของบุคคล และความคาดหวัง ผลตอบแทน สามารถกระตุ้นพฤติกรรม

ให้เกิดขึ้นตามมาได้

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น รองลงมา คือ ด้านทัศนคติ (Beta = 202, $p<.01$) สอดคล้องกับงานวิจัยของรดาธร อัญภัทรถาวร และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ (2565) และการศึกษาของกุสุมาลย์ น้อยผา และคณะ (2565) ทัศนคติส่งผลต่อการใช้กระท่อมของประชาชน ซึ่งจากผลการวิจัยทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นมีความเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับการใช้กระท่อมเพื่อดูแลสุขภาพว่ามีประโยชน์นำมารักษาโรคได้ มีความปลอดภัย ไม่ทำให้เกิดการติดได้ การใช้กระท่อมเพื่อสันทนาการช่วยทำให้ผ่อนคลายความเครียด เป็นสิ่งที่ปลอดภัย เป็นที่สังคมยอมรับมากขึ้น และการใช้น้ำกระท่อมผสมสารอื่นอันตรายน้อยกว่าสารเสพติดชนิดอื่นๆ อธิบายตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior) เชื่อว่าการทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับเจตคติต่อพฤติกรรม โดยทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลมีการประเมินเชิงบวกหรือลบต่อการกระทำ ถ้าบุคคลที่มีทัศนคติว่าการกระทำนั้นจะได้ผลเชิงบวกก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้นๆตามมา (Nickerson, 2023)

ปัจจัยที่ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นได้แก่ ด้านความรู้ และด้านการเปิดรับสื่อ อภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับกระท่อมไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นได้ ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้กระท่อม แตกต่างกับงานวิจัยของรดาธร อัญภัทรถาวร และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ (2565) และการศึกษาของกุสุมาลย์ น้อยผา และคณะ (2565) ปัจจัยความรู้ส่งผลต่อการใช้กระท่อมของประชาชน และแตกต่างจากการศึกษาของปกรณ์ ลิ้มโยธิน และคณะ (2564) พบว่า ปัจจัยความรู้มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดในวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจากผลการศึกษาครั้งนี้มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสารเสพติดในโรงเรียน แต่วัยรุ่นมีประสบการณ์การเรียนรู้การพิจารณาไตร่ตรองน้อย ไม่สามารถวิเคราะห์ผลดีผลเสียอย่างรอบคอบได้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ มักถูกกระตุ้นจากสมองส่วนอารมณ์ ทำให้มีแนวโน้มมีพฤติกรรมเสี่ยงตามมา (ทยาวีร์ จันทรวิวัฒน์ และ ชนกฤทัย ชื่นอารมณ์, 2561) สอดคล้องกับการศึกษาของ Liao et al., (2018) และการศึกษาของ Sum et al., (2022) ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดเป็นปัจจัยปกป้องการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น แต่ถึงแม้ว่าวัยรุ่นจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดมากขึ้น แต่วัยรุ่นก็ยังมีความอยากรู้อยากเห็น มีจิตวิญญาณของการชอบความเสี่ยง ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับกระท่อมจึงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น

ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ จากผลการวิจัยพบว่า ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นได้ ซึ่งการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้กระท่อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Odofin et al., (2023) พบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของ

กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษาของ Davis et al. (2019) พบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการใช้สุราของวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นผ่านบรรทัดฐานการรับรู้เกี่ยวกับสุรา อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นจึงเลียนแบบมาจากสื่อ ซึ่งตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura & Walters, 1977) เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้แบบนี้เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นตามมา ตัวแบบอาจมีชีวิตหรือเป็นสัญลักษณ์ เช่น คน สื่อโทรทัศน์ เกม รูปภาพ เป็นต้น นอกจากสื่อแล้ว อิทธิพลต่อการใช้กระท่อมของวัยรุ่นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเพื่อนถึงร้อยละ 65.44 พฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นจึงเลียนแบบมาจากกลุ่มเพื่อนร่วมด้วย การเปิดรับสื่อจึงไม่ส่งผลเกี่ยวข้องโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะ

ด้านการปฏิบัติ พยาบาลวิชาชีพ สหวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่น ในการสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับการลดการใช้กระท่อมร่วมกับการปรับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้กระท่อมให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น การสร้างแรงจูงใจภายในเกี่ยวกับเป้าหมายชีวิต การสร้างแรงจูงใจภายนอกเกี่ยวกับดนตรี กีฬา และการเสริมสร้างความรอบรู้ในเรื่องกระท่อม เพื่อปรับทัศนคติความเข้าใจที่ถูกต้อง สร้างความตระหนัก และรู้เท่าทันข้อมูลเกี่ยวกับการใช้กระท่อม ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจถึงผลจากการใช้กระท่อมที่จะเกิดขึ้นตามมา

ด้านการศึกษา สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนประยุกต์และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันพฤติกรรมการใช้กระท่อมของวัยรุ่นต่อไป

ด้านการวิจัย ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการใช้กระท่อมของวัยรุ่น เช่น ออกแบบให้มีการเสริมสร้างแรงจูงใจและปรับทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับกระท่อมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้สนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ 2567 และขอบคุณผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกท่านในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กุสุมาลย์ น้อยผา, วิทวัส หมาดอี, สรายุทธ หวังเกตุ, และอนินธิตา ดำกระ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พืชกระท่อมในการดูแลตนเองของประชาชนในพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารหมอยาไทยวิจัย, 8*(2), 81-98.

ทยาวีร์ จันทรวิวัฒน์, และชนกฤทัย ชื่นอารมณ์. (2561). การเจริญสติในผู้ป่วยติดสารเสพติด: มุมมองทางด้านสมองและประสาทวิทยา. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 11*(2), 166-175.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). บริษัทสุวีริยาสาส์น.

ปกรณ์ ลิ้มโยธิน, เจตน์สฤษฎ์สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, ชิดชนก เชิงเชาว์, และอภิรักษ์ จันทวงศ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยครอบครัว ปัจจัยความรู้ และปัจจัยกลุ่มเพื่อนกับพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดในการจำแนกกลุ่มเพศชายและเพศหญิงของเยาวชนไทยในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12* (น. 542-557). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ประเวช สังข์วงษ์. (2564). กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นในการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม, 5*(9), 175-194.

พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2565. (26 สิงหาคม 2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 139 ตอนที่ 52 ก หน้า 1-15.

รดาธร อัญภัทรถาวร, และพิพัฒน์ นนทนาธรณ. (2565). ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อการใช้กระท่อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย, 27*(2), 150-165.

ศยามล เจริญรัตน์, อังคณา ชินเดช, อภินันท์ อร่ามรัตน์, และวัชรพงษ์ พุ่มชื่น. (2560). *รายงานโครงการการสำรวจและติดตามสถานการณ์พืชกระท่อมในบริบทสังคมไทย เพื่อสร้างแนวทางการควบคุมพืชเสพติดอย่างบูรณาการจากชุมชน*. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาวิตรี อัยณางค์กรชัย, อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา, ไพศาล ลิ้มสถิตย์, นิวัติ แก้วประดับ, สมสมร ชิตตระการ, จุไรทิพย์ หวังสินทวีกุล, เอกสิทธิ์ กุมารสิทธิ์, สมชาย ศรีวิริยะจันทร์, ดาร์เนีย เจ๊ะหะ, วัชรพงศ์ พุ่มชื่น, และดาริกา ใสงาม. (2563). *บทสรุปของพืชกระท่อม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ลีโอ ดีไซน์ แอนด์ พริ้นท์.

สุริยัน บุญแท้. (2563). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการใช้สารเสพติด: กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15 - 65 ปี ใน 20 จังหวัดทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ*. https://cads.in.th/cads/content?id=130

Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory (Vol. 1)*. Prentice-Hall.

Bloom, B. S., Madaus, G. F., & Hastings, J. T. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. McGraw-Hill.

Charoenratana, S., Anukul, C., & Aramrattana, A. (2021). Attitudes towards Kratom use, decriminalization and the development of a community-based Kratom control mechanism in Southern Thailand. *International Journal of Drug Policy, 95*, 103197.

Choden, P., Hengudomsub, P., & Deoisres, W. (2018). Factors influencing substance use among adolescents in a higher secondary school in Thimphu, Bhutan. *The Journal of Faculty of Nursing*

Burapha University, 26(4), 60-69.

Chongrattanakon, N., Thepthien, B. O., & Hong, S. A. (2018). Prevalence and psycho-social determinants of Kratom (Mitragyna speciosa) juice cocktail consumption among youth in Surat Thani Province, *Thailand. Journal of Substance Use, 23*(2), 144-153.

Davis, J. P., Pedersen, E. R., Tucker, J. S., Dunbar, M. S., Seelam, R., Shih, R., & D'Amico, E. J. (2019). Long-term associations between substance use-related media exposure, descriptive norms, and alcohol use from adolescence to young adulthood. *Journal of youth and adolescence, 48*(7), 1311-1326.

Grundmann, O., Veltri, C. A., Morcos, D., Knightes III, D., Smith, K. E., Singh, D., Corazza, O., Cinosi, E., Martinotti, G., Walsh, Z., & Swogger, M. T. (2022). Exploring the self-reported motivations of kratom (Mitragyna speciosa Korth.) use: a cross-sectional investigation. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse, 48*(4), 433-444.

Khalid, K., Ku Md Saad, S., Soelar, S. A., Mohamed Yusof, Z., & Warijo, O. (2023). Exploring adolescents' practice and perspective on the use and misuse of kratom in northwest Malaysia. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse*, *22*(1), 121-132.

Liao, J. Y., Huang, C. M., Lee, C. T. C., Hsu, H. P., Chang, C. C., Chuang, C. J., & Guo, J. L. (2018). Risk and protective factors for adolescents' illicit drug use: A population-based study. *Health Education Journal*, *77*(7), 749-761.

National council for mental wellbeing. (n.d.). *What you need to know about youth & kratom.* https:// https://www.thenationalcouncil.org/wp-content/uploads/2021/11/What-You-Need-to-Know-About-Youth-Kratom-1.pdf

Nickerson, C. (16 October 2023). Theory of reasoned action (Fishbein and Ajzen, 1975). *Simply Psychology*. https://www.simplypsychology.org/theory-of-reasoned-action.html

Nunez-Smith, M., Wolf, E., Huang, H. M., Chen, P. G., Lee, L., Emanuel, E. J., & Gross, C. P. (2010). Media exposure and tobacco, illicit drugs, and alcohol use among children and adolescents: a systematic review. *Substance Abuse, 31*(3), 174-192.

Odofin, T., & Igabari, Q. (2023). Assessment of social media exposure and substance abuse among adolescent secondary school students in Delta State, Nigeria. *International Journal of Social Science and Education Research Studies, 3*(5), 845-851.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology, 25*(1), 54-67.

Schimmel, J., Amioka, E., Rockhill, K., Haynes, C. M., Black, J. C., Dart, R. C., & Iwanicki, J. L. (2021). Prevalence and description of kratom (Mitragyna speciosa) use in the United States: a cross sectional study. *Addiction, 116*(1), 176-181.

Srisittiyanon, J., Rakangthong, N. K., Ru-zhe, J., & Aujirapongpan, S. (2023). Knowledge and Understanding Kratom Consumption for Healthy of Teenagers in South of Thailand. *International Journal of multidisciplinary research and analysis, 6*(5), 2129-2136.

Suhaimi, F. W., Zul Aznal, A. N., Mohamad Nor Hazalin, N. A., Teh, L. K., Hassan, Z., & Salleh, M. Z. (2023). Kratom (M. speciosa) exposure during adolescence caused long-lasting cognitive behavioural deficits associated with perturbated brain metabolism pathways in adult rats. *Behavioural Brain Research, 446*, 114411.

Sum, T. S., Hamsan, H. H., Ma'rof, A. A., Abdullah, H., Rasdi, R. M., Omar, S. Z., & Sadiron, N. (2022). A Systematic Review of The Factors Contributing to Adolescent Illicit Drug Use within Asia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 12*(12), 2125-2141.

Zul Aznal, A. N., Mohamad Nor Hazalin, N. A., Hassan, Z., Mat, N. H., Chear, N. J., Teh, L. K., Salleh, M. Z., & Suhaimi, F. W. (2022). Adolescent kratom exposure affects cognitive behaviours and brain metabolite profiles in Sprague-Dawley rats. *Frontiers in pharmacology, 13*, 1057423.